

למזלה של ישראל, אין בה שרים כמו נגוויין ואן תיה

אין גורל מר מזה של סוכן שאינו מצליח. בעליו מוכנים לזרוק אותו כלימון סחוט, ואילו כל האחרים מלווים אותו בשינאתם. הכל מתייחסים אליו כבז. כוהן גורלו של נגוויין ואן תיה, הרוזן של דרום ויאטנאם, שסולק השבוע מתפקידו — ערב נפילת מדינתו כולה. המדינה כפרנסה. עלייתו היתה בטומאה. הוא הגיע לשילטון אחרי שוכרי נותיביון האמריקאית יזמה, בימי כהונת הנשיא ג'ון קנדי (וכנראה גם בהסכמתו) את רציחת הנשיא הקודם. הסוכנות בהרה בו, מתוך קבוצה של גנרלים שאפתניים, כמכשיר היעיל ביותר.

במשך שמונה שנים, קיים תיה את עצמו באמצעים של טרור, כשהוא נשען על כיר דוני הצבא האמריקאי וסוכני הכולשת הפוליטית. בעולם התפרסמו מדיפנס תיר אורייזוועה על מחנות-הריכוז שלו, שבהם נכלאו כל מי שהתנגדו למדיניותו או לשילטונו האישי. דיווחים אלה באו כולם מפי עיתונאים מערביים. השחיתות האישית שלו הפכה אגדה. בעוד חייליו נהרגו בהמוניהם, הוא צבר הון-תועפות בקופתו הפרטית. חלק גדול מן הסיכום האמריקאי זרם ישר לכיסו. ערב התפטרותו, התפרסם בעולם שהוא ניסה להבריח כמות-ענק של מטילי-זהב מוויאט-נאם לשווייץ, באמצעות חברת-תעופה אי-רופית, שסירבה לעשות זאת.

בשביל תיה, המלחמה היתה פרנסה — ופרנסה טובה מאד.

ידע שור קונחנו. בוועידת-השלום של פאריס, עשה תיה את הכל כדי לחבל בהסכמים. לבסוף התייאשו ממנו האמריקאים, וברחו שלום נפרד עם צפון ויאט-נאם, מבלי לפתור את הבעייה, לולא תיה, ניתן היה להגיע להסכם שהיה מאפשר לתושבי דרום ויאט-נאם להחליט בעצמם על גורלם. ביגול התנגדות תיה, הועברה ההכרעה לשהדה-קרב.

קרב עצמו לא יכול היה צבאו האדיר של תיה, החמוש בנשק המשוכלל ביותר בעולם, לעמוד מול הצבא הפרימיטיבי של הוויאט-קונג והאנוי. היתה זו הוכחה נוספת של עליונות הרוח על החומר — יחסי-הכוחות מבחינת הכמות והנשק היו 1:4 לטובת סייגון, אך הנוי ושותפיה ניצחו ללא-הרה. הם לחמו בקנאות למען אידיאל שהאמינו בו, בעוד חיילי סייגון לחמו מאוס. עבור שילטון בווי בעיניהם, הסוף היה בלתי-ימנע. תחת לחץ אמרי-קאי עצום נאלץ תיה להתפטר, כדי לאפי-שר לסייגון לחפש דרך מכובדת כלשהי של כניעה, ולהציל מה שניתן עוד להציל. בטרקו את הדלת בועם, מצא תיה את עצמו במצב המגוחך של סוכן המאשים את בעליו בכנידה בו.

הלקח: אין לקח. בשביל האורח הישראלי, יכול היה להיות רק לקח אחד מפרשת תיה — שאין להסיק ממנה שום לקח לגבי הסיכסוך הישראלי-ערבי. למזלה של ישראל, אין בה שליט כמו נגוויין ואן תיה.

יחסי חוץ

בדיחה יהודית בקמבודיה

למה זועם הנסיך הקאמבודי עי ממשלת ישראל?

בבדיחה היהודית המפורסמת, מייצעת האם היהודיה לבנה, המגוייס לצבא הצאר, שלא יתאמץ יתר על המידה, "תהרוג תורכי ותנוח", היא אומרת לו, "תהרוג עוד תורכי, ותנוח שוב". "אבל אמא, משסע אותה הבן, מה יהיה אם התורכי יהרוג אותי?" "מה פיתאום?" "מודענות האם, מה עשית לו?" "צער וזעם". "ישראל רשמת לפניה בצער וזעם", הכריז משרד-החוץ בירושלים, את הודעת הסיכך גורודום סיהאנוק, שהוא לא יקיים יחסים עם ישראל. המישרד, שהתחבא גם הפעם מאחרי ה"המשך" (במסגרת 18)

ראש מחלקת-ציוד בחיל-האוויר חשוד שתבע ערב

שיחרורו מצה"ל מניח במיפעל שקיבל הזמנות -

מדוע ניסה מפקד חיל-האוויר להתערב בפרשה -

מישרד-הביטחון התעלם מההאשמות וסירב לחקור

השחיתות

מדיניות שחיתות

עיסקי ההברחות הפרטיים שלו, פניתי לי-ראשונה למישרד-הביטחון. שאלתי אם הם יודעים עם מי יש להם עסק, והאם אינם חוששים כי האיש ששיחד את ראשי נ"י גריה, ינסה לשחד גם את פקידי המישרד עצמו.

השאלה הועברה לבדיקה, מקץ יומיים הגיעה תשובה מוסמכת — "אבני מוכר לנו כיצדן הגון וכישרוני. מצד המישרד אין כל התנגדות לבצע עימו עיסקות גדולות עבור מערכת-הביטחון."

תשובה זו הניעה אותי לבדוק כיצד קובע מישרד-הביטחון את אמינותם של הספקים העובדים עימו, מבחינה ביטחונית וכלכלית גמ-יחד.

לשכנע את קציני-הצבא שמסר את המידע הראשוני אשר הביא לי פתיחת החקירה, שיחשף עצמו וישוחח עם מפקד חיל-האוויר.

חשתי שבמקום לזכות בתודה על גילוי אזהרות ואחריות למופת, יתקל ביחס שבו נתקלתי אני.

המישרד לא בדק בציציות

חילת החקירה — במידע מדהים שהגיע מקצין חיל-האוויר. חבריו התר-לונגו, כך סיפר, כי מחלקת-הציוד של חיל-האוויר מקבלת ציוד ביטחוני חשוב שאיכר תו ירודה, וכי הספק של אותו ציוד הוא אמנון אבני, בעל בית החרושת א.ג.י. לי הנדסה הידראולית בקריית-גת. פניותיהם של אותם קצינים, בנושא זה, למישרד הביטחון שהזמין אצל אמנון אבני את ה-ציוד, לא זכו בכל תגובה. התלונה היתה חמורה, והוחלט לטפל בי-גושא ביסודיות מירבית. החרשתי אמנון אבני לא היה מוכר לנו. תעשיינים רבים שעיימם שוחחנו סיפרו, כי הוא משחד קציני צה"ל ופקידי מישרד-הביטחון, כדי לזכות במיכרזים.

אולם איש מכין כל בני-שיחוני לא היה מוכן להעיד עד כך בי-פומבי. בודם חששו לעורם מניקמת מישרד-הביטחון, עימו הם קשור-רים בקישורי עבודה — אפילו תי-חשף הפרשה ותתגלה כנכונה דחלוטין.

במהלך החקירה התברר, כי בשעתו עבד אמנון אבני כפקיד בחברת אמירטאגו בי-תלאיביב, הוחלט לבדוק כיצד הפך אבני מפקיד, לבעל בית-חרושת עשיר.

בחקירה באמירטאגו נדלק אצלנו אורי-אדום ראשון. "כן", אמרו מנהלי-החברה, "אבני עבד כאן פעם כפקיד. מאוחר יותר נשלח מטעם החברה לניגריה. הוא פוטר, אחרי שהתברר שעסק שם בהברחת-נשק". פקיד בכיר שנשלח לניגריה מטעם חברת ורד, סיפר לי על מעלליו של אבני שם. הוא סיפר כיצד שיחד זה עשרות פקידים ניגריים כדי שיעצמו עיך, יאפשרו לו לעסוק בהברחות-נשק לחבל ביאסרה, ש-עמד להתקום כנגד השילטון המרכזי — ולא מטעמים אידיאליסטיים, כגון מתוך אהדה לחבל הפורש.

מישרד-החוץ אישר כי אבני סיבך את ישראל, סיכן את מעמדה הדיפלומטי בי-ניגריה והמצב הגיע לידי כך שהממשלה הניגרית עמדה לנרש את כל הישראלים שפעלו שם כחוק, בגלל מעשיו.

אחרי שוידאתי כי אבני פעל בניגריה על דעת עצמו, מתוך תאוות-בצע גרידא ולא היה קשור עם השירות החשאי הישר-אלי, וכי הרוויח מיליוני לירות רבים בי-

הטלפון שבביתי צילצל, "מדברים מ-לישכת מפקד חיל-האוויר", אמרה הפקידה, "מפקד-החיל רוצה לדבר איתך". מייד לאחר-מכן בקע מתוך האפרסתה קולו של האלוף פלד: "אמור לי, בבק-שה, כמה פעמים במהלך השיחות עימו ביקש ממך חיים ירון (תת-אלוף במילור-איס), לפנות למפקד-החיל?"

"פעם אחת", השיבתי. "חיים ירון יושב מולי. הוא אומר שביקש ממך לפנות אלי לפחות ארבע פעמים. תודה רבה לך, מעכשיו אני אכי-תוב כתבת."

תאיל ירון שיקר למפקדו

במהלך חקירה עיקשת לגילוי שחיתות בקנה-מידה גדול במערכת-הביט-חון, נתקלתי בהפתעות רבות של חוסר-שיחוף פעולה, מצד מישרד-הביטחון, ובי-רמיזות שאינו אלא טרדן מציק המנסה להטיל כתם באנשים ישרים.

אולם, שיחה טלפונית זו עם מפקד חיל-האוויר הדהימה אותי יותר מכל.

היא התקיימה ב-24 במארס 1975. בשעות אחר-הצהריים, חמישה ימים אחרי שהו-

מאת

זאב יפת

פיעה כהעולם הזה כתבה ראשונה בסידרה ("מיכרו של זהב", העולם הזה 1959). הוזכר בה שמו והופיעה תמונתו של תת-אלוף (מיל.) חיים ירון.

אותה שעה כבר ידע מפקד חיל-האוויר כי המישטרה הצבאית ביר-דקת ב"עיוקות הגדולים שגנו — אפשרות של מעורבותו של חיים ירון במעשי-שיחד, בתקופת-שירותו בחיל-האוויר, כראש מח-דקת ציוד-האוויר.

מפקד חיל-האוויר ידע גם, כי ביוזמתי סיפקתי למישטרה הצבאית חומר רב ש-היה מצוי עימי, כדי לסייע בחשיפת האמת. עובדה זו לא הפריעה לו, כנראה, לטלפן אלי, להציג אותי כשקרן, ולחזור על גיר-סתו בצורה חריפה הרבה יותר, בישיחה טלפונית נוספת, הפעם לעורך העולם הזה, אורי אבנרי.

שיחה טלפונית זו גרמה לי להגיע לשת-י החלטות:

תת-אלוף (מיל.) חיים ירון חייב לפרסם את מפקד חיל-האוויר, שהתפתה להאמין לו.

אם עד כה שיתפתי פעולה עם המישטרה הצבאית ומפקדתי לה מידע שגזע-רפתי היה חשוב, לא אובד עתה להיעתר לבקשתה

מארב לחשוד

מבקר העולם הזה, זאב יפת, "מראיין" את אבני בפתח ביתו, אחרי שארבו לו בשעה קודמת. קודם לכן סירב אבני לשוחח עם יפת, כאשר זה ביקר אותו בבית-החרושת שלו הנמצא בקריית-גת.

המסקנה היתה חמורה ביותר — למישרד-הביטחון רשימת ספקים שנכדקו מבחינה ביטחונית ולפי-כדית, אולם, למישרד אין כל ביי-קורת כאשר מתחלפים בעיני-מיפי-עלים, או אם וכאשר נרכשות מניות-חשיטה כמפעלים עיירי גופים אחרים.

המישרד אינו יודע כלל אם תחת מסווה של תעשיינים הגונים אין מסתתרים נכלים פיננסיים, או אנשים המהווים סיכון בי-חוני שקנה בדרך חוקית, את עיסקתם של אותם יצרנים הרשומים ב-ספר